

کنفرانس ملی یافته های نوین پژوهشی و آموزشی

عمران ، معماری ، شهرسازی و محیط زیست ایران

سوم دی ماه ۱۳۹۵ - تهران

National Conference of new research and training,
civil engineering, architecture, urbanism and environment of Iran

بررسی سیر تحول تاریخی بازار در شهر ایرانی - اسلامی (نمونه موردی: بازار تبریز)

سیده فخرالسادات قادری آلهاشم*

کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه هنر تهران

خلاصه

یکی از فضاهای عمومی در شهرهای تاریخی ایران و شهرهای مسلمانان که یکی از وجوه مطلوب تعاملات اجتماعی در آنها رخ می دهد، بازار است که قدمتی به درازای تاریخ تمدن دارد و مفصل ارتباطی بناهای عمومی با فضای شهری است. این عرصه در کنار فعالیت های تجاری و زندگی روزمره مردم، نقش به سزایی در فعال بودن فضای شهری نیز دارد. بازار یکی از مهمترین فضاهای اجتماعی و شهری هر جامعه است، شبکه ای درهم تنیده از روابط اجتماعی و اقتصادی را در جوار بناهای عمومی دیگر شکل می دهد و نقش تعیین کننده ای به عنوان عامل شکل دهی استخوانبندی و ساختار کالبدی شهر ایرانی - اسلامی داشته است. بازار تبریز بر خلاف بازارهای قدیمی ایران دارای یک بافت گسترده شطرنجی با عملکرد تجاری، مذهبی و خدماتی منطبق با شبکه دسترسی ها در چهار جهت می باشد. با آنکه بافت قدیم و به ویژه عنصر بازار در گذشته دور به عنوان یک سیستم قوی و درعین حال منسجم عمل می نمود لیکن شروع عملیات اجرایی شهرسازی مدرن که عمده تاً درصدد توسعه صرف شبکه های ارتباطی بود، تضعیف فرم و عملکرد آن را به بار آورده است. هدف از این نوشتار تبیین سیر تحول بازار و نقش بازارهای سنتی در ساختار شهرهای ایرانی اسلامی و به طور خاص نقش بازار تبریز در استخوانبندی شهری و سازمان فضایی است. بدیهی است حفظ حیات این عنصر مهم شهری در طول قرون گذشته، نشان از اهمیت بالا و نقش بسزای کارکردی و اجتماعی و اقتصادی و... آن داشته است. لذا در این پژوهش در گام نخست به ارائه مفاهیم نظری درارتباط با، بازار و سیر تحول آن در سازمان فضایی شهر پرداخته و سپس به بررسی بازار تبریز می پردازیم.

کلمات کلیدی: بازار، فضای شهری، استخوان بندی شهری، شهر ایرانی - اسلامی، بازار تبریز .

* Email : f_ghaderi@rocketmail.com